

Rybka, Z.

Stanowiska Przedhistoryczne w Dorzeczu Chodla i Źródeł w pow. Puławskim gub. Lubelskiej

---

Światowit 11, 80-83

1913

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KORESPONDENCYA.

Stanowiska Przedhistoryczne

w Dorzeczu Chodla i Źródeł;

w pow. Puławskim gub. Lubelskiej.

W latach 1911 i 1912 robiłem poszukiwania stanowisk otwartych w Dorzeczu rzeczki Źródeł i częściowo Chodla. Nadto rozkopałem jedną mogiłę i 2 miejsca z reszkami kulturalnymi przedhistorycznymi na gruntach kolonii Kopce.

PORZECZE CHODLA.

1. *Chodel, os.* Na zachód od osady Chodel (pow. Lubelski), na prawym brzegu rzeki leży rozległa wydma. Na powierzchni znalazłem ułamki naczyń glinianych, kilkadziesiąt różnego rodzaju wiórów i okrzesków krzemienych.

2. *Głusko Małe.* Na gruntach wsi leży wysokie piaszczyste wzgórze, częściowo porośnięte skarłatą sośniną i tu na powierzchni znalazłem liczne odłamki naczyń lepionych w ręku, wyroby i odpadki krzemienne oraz kawałek drutu brązowego, pokrytego patyną zieloną.

3. *Grabówka.* Wydma piaszczysta leżąca po prawym brzegu rzeczki. Znajdują się na niej odłamki naczyń glinianych i okrzeski krzemienne.

4. *Leszczyńiec.* W niewielkiej odległości od wsi w kierunku północnym, leży wysokie wzgórze pokryte lasem; na pochyłości od strony południowej (jest ono rozwiewane przez wiatr) znalazłem strzałkę typu sercowatego wyrobioną z krzemienia barwy mleczno-różowej, oraz liczne skorupy gliniane z naczyń zdobionych.

5. *Ruda Opolska.* Na okolicznych wzgórkach piaszczystych spotykają się odłamki naczyń, oraz wióry krzemienne.

6. *Zagrody.* Na gruntach wsi w kierunku północnym znalazłem kilkanaście skorup z naczyń, oraz kilka przedmiotów krzemienych.

PORZECZE ŹRÓDEŁ.

7. *Grobla (młyn)*. Na łąkach wznosił się rozległy wzgórek, który został niedawno rozkopany przez obecnego właściciela.

Na miejscu wzgóрка znalazłem kilka skorup, liczne wióry krzemienne oraz siekierkę z krzemienia gładzoną. Nad brzegiem stawu od strony północnej znalazłem wielką ilość wiórów krzemienych różnego kształtu i wymiaru. Żadnego narzędzia wykończonego nie znalazłem.

8. *Góry*. Na gruntach wsi w kierunku północnym znalazłem kilka skorup i narzędzie do ręcznego użytku z krzemienia, ładnie odrobione z wygodnym ujęciem dla ręki w kształcie klina.

9. *Kopce*. Na gruntach kol. Kopce leży dość obszerna osada przedhistoryczna. Teren tej osady można podzielić na 3 obszary.

1) Obszar obejmujący wzniesienie, mające podobieństwo do grodziska. 2) Cmentarzysko z mogiłami. 3) Siedliska z resztkami ognisk.

Wzniesienie nosi wszelkie ślady sztucznego usypania od strony wschodniej; ma formę elipsoidalną, wysokość 15 mtr.

Tuż u podnóża wzniesienia przepływa mały strumyk bagnisty. Po lewej stronie strumyka daje się zauważyć wzniesienie, ciągnące się przez całą długość strumyka w kierunku wschodnim (200 kroków), powstało prawdopodobnie od usypanej ziemi pobranej z łożyska. Na tem wzniesieniu znalazłem kilkanaście niewielkich skorup ozdobionych ornamentem falistym. Tuż zaraz za strumykiem w północnym kierunku leży cmentarzysko grobów z nasypem. Mogił naliczyłem 7; prawdopodobnie musiało być więcej. Rozkopana przezemnie najmniejsza mogiła miała obwodu 10 kroków, wysokości 50 ctm.

Po zdjęciu warstwy wierzchniej ziemi (wzniesienia) ukazała się warstwa kamieni przepalonych i popękanych od ognia, pomieszanych z popiołem, ziemią, skorupami od naczyń i węglami.

Pod tą warstwą kamieni znalazłem urnę popękaną, nakrytą płaskim kamieniem, napełnioną popiołem, w popiele żadnego przedmiotu nie było. Oprócz powyższego grobu, rozkopałem dwa miejsca ze śladami ognisk. Budowa następująca:

Pod warstwą ziemi, grubości 30 ctm., znajdują się kamienie, ułożone kolisto, średnicy 2 mtr. Od środka kamienie są największe, stopniowo maleją bliżej krawędzi. Wszystkie kamienie są przepalone i popękane; na warstwie kamieni leży warstwa popiołu i ziemi zczerniałej, zmieszane z węglami i skorupami naczyń, poczynając od lepionych w ręku, a kończąc na toczonych na kole garcarskim i zdobionych ornamentem falistym rytym. Jedna ze skorup pod krawędzią ma niewielką dziurkę, przebitą

w ścianie. Przebite takie 2 naprzeciwległe, służyły zapewne do umocowania sznurka.

Narówni ze skorupami w warstwie popiołu trafiają się okrzeski krzemienne. W jednej z takich warstw znalazłem oselkę z piaskowca drobnoziarnistego, kształtu czworokątnego.

Oprócz powyższej oselki były także części innych potłuczonych.

Luźno na powierzchni ziemi spotykają się dość liczne skorupy z potłuczonych naczyń, zdobione ornamentem falistym w różnych kombinacjach.

Oprócz skorup, na powierzchni znalazłem ciężarek wyrobiony z kamienia białego miękkiego.

10. Leonin. Tuż za wsią w kierunku zachodnim leży dosyć wysoki pagórek, u stóp którego bierze początek rzeczka Źródła. Pagórek ten—pokryty piaskiem, na powierzchni którego znajdują się dosyć liczne skorupy z naczyń lepionych w ręku i toczonych na kole garncarskim. Oprócz skorup trafiają się okrzeski i wyroby z krzemienia; pomiędzy innymi znalazłem tłuczek, służący może do rozcierania ziarn, skrobacze i strzałkę typu sercowatego.

11. Niezdów. W kierunku północnym, tuż za dworem leży wydma rozległości 2 morgów. Na powierzchni wydmy znajdują się skorupy, ozdobione ornamentem falistym, wyroby z krzemienia i okrzeski.

W ogrodzie dworskim znajduje się kopiec wysokości kilkunastu mtr.

12. Piszczek. W niewielkiej odległości od wsi, w kierunku północnym, leży wydma rozległości około morga. Na wydmie tej znajdują się liczne skorupy ozdobione ornamentem, lub bez ornamentu.

Oprócz skorup trafiają się dość licznie okrzeski i wióry krzemienne, pomiędzy innymi znalazłem parę skrobaczów i strzałkę typu dętowego.

Pod powierzchnią piasku na głębokości 20 ctm. natrafiłem na resztki naczynia glinianego, które, jak można było sądzić ze skorup, musiały mieć duże rozmiary. Razem ze skorupami naczynia znajdowały się węgle i popiół pomieszane z ziemią. Dno naczynia miało liczne ślady odcisniętych gałązek i traw.

Wydma ta całkowicie uległa zniszczeniu, gdyż brano piasek na nasyp do budowanej szosy.

13. Skoków. W kierunku zachodnim od wsi leży dosyć rozległy obszar piasków; trafiają się tu skorupy z naczyń oraz wyroby krzemienne.

W lesie, należącym do wsi Skoków, leży 7 mogił, tworzą one czworobok. Musiały być one już przez kogoś rujnowane, bo świadczą o tem zagłębienia na wierzchołku, powstałe od wybranej ziemi.

14. *Trzciniec*. Na wschód od wsi leży wyniosłe piaszczyste wzgórze, długości około 1 klm., pokryte młodei zaroślami. Na powierzchni piasków znalazłem kilkadziesiąt skorup, oraz okrzesków kamiennych.

15. *Zajczków*. Na gruntach należących do folwarku w kierunku południowym, tuż nad rzeczką Źródłami, znalazłem kilkadziesiąt skorup z naczyń dobrze wypalonych i ozdabianych ornamentem wytłaczanym stępelkiem, oraz ucho od jakiegoś naczynka.

Wszystkie znalezione przedmioty posyłam Sz. Redakcyi, dla złożenia w jej Muzeum przedhistorycznem, czasowo mieszczącym się w Pałacu Sztuki w Warszawie.

Z. Rybka.